

Informācija medijiem,
2018. gada 12. aprīlī

Jau piekto gadu apbalvojums “Laiks Ziedonim” cildinās zinātniekus

3. maijā, kad atzīmēs dzejnieka un domātāja Imanta Ziedoņa 85 gadu jubileju, Liepājas koncertzālē “Lielais dzintars” apbalvojuma “Laiks Ziedonim” cildināšanas ceremonijā jau piekto gadu tiks cildināts kāds no Latvijas zinātniekiem. Šogad zinātnes nominācijā “Taureņu uzbrukums” uz laureāta titulu pretendē pieci Latvijas zinātnieki, kuri sasnieguši izcilību katrs savā pētniecības nozarē: Inese Čakstiņa, Maija Dambrova, Sandis Spolītis, Anda Laķe un Jānis Liepiņš. Laureāts saņems tēlnieces Olgas Šilovas darināto statueti un naudas balvu 3000 EUR apmērā.

Nominācijā “Taureņu uzbrukums” apbalvojums tiks pasniegts zinātniekam, kurš aktīvi nodarbojas ar pētniecību kādā no nozarēm, kur Latvijā tiek piešķirts doktora grāds, un kurš ar savu darbību iedvesmo citus – ir cilvēks Bāka. Šī gada žūrijas komisijas vadītājs ir mūziķis Goran Gora, kurš darbojas komandā ar vizionāriem - 2014. gada laureātu Vjačeslavu Kaščejevu, 2016. gada laureātu Egilu Stalidzānu un 2017. gada laureātu Kārli Agri Grosu, bijušo Latvijas vēstnieku Rolandu Lappuķi, Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvi Agritu Kiopu un uzņēmēju, fonda “Viegli” dibinātāju Māri Saukānu. Vizionāri ir cilvēki, kuri ir kompetenti nominācijas jomā – šajā situācijā – zinātnē, pārredz un pārzina nozares aktualitātes.

Līdz šim apbalvojuma “Laiks Ziedonim” zinātnes laureāta statusu ieguvuši četri zinātnieki: Vjačeslavs Kaščejevs, Jurgis Šķilters, Egīls Stalidzāns un Kārlis Agris Gross, kuri arī aktīvi iesaistījušies apbalvojuma veidošanā un Imantam Ziedonim būtisko vērtību saglabāšanā sadarbībā ar Imanta Ziedoņa fondu “Viegli”.

Pretendentus apbalvojumam, kā jau ierasts, varēja izvirzīt jebkurš cilvēks, kā arī bija iespējams pašiem pieteikt sevi. Visu martu vizionāri vērtēja pretendentu pieteikumus, tikās ar tiem, daloties savās pārdomās par katru no tiem, uzsverot pozitīvo, ko no katra būtu iespējams mācīties, kā iedvesmot sabiedrību pievērsties zinātnei un pētniecībai.

Nominācijas “Taureņu uzbrukums” žūrijas komisijas vadītājs, mūziķis Goran Gora: *“Šogad meklējām cilvēku, kurš ar savu esību izgaismo ceļu citiem. Paradoksālā kārtā vaduguns kļuva par gandrīz visu šī gada kategoriju svarīgāko aspektu. Cilvēki, kuri nebaidās būt līderi, vadītāji un lāpas nesēji. Tas ir ļoti grūts, nepateicīgs, bet svarīgs uzdevums - iet tumsā, nezinot, kas tevi sagaida. Un šie "lāpneši" ir tie, kuri reprezentē veselīgas un gudras sabiedrības esenci. Cilvēki, kuri nebaidās. Savādi, bet šī brīža notikumi Pasaulē sasaucas ar "Laiks Ziedonim" pamatuzstādījumu - līderi, kuri ir līderi nevis tāpēc, ka ir mantojuši, ieguvuši vai piesavinājušies varu, bet tāpēc, ka ir līderi pēc aicinājuma. Patiesi un īsti. Tādi, kādiem līderiem mūsdienās būtu jābūt.”*

Inese Čakstiņa – Rīgas Stradiņa universitātes Onkoloģijas institūta Molekulārās ģenētikas laboratorijas pētniece. Doktora grāds molekulārajā bioloģijā. Doktora darbā viņa pētīja A vitamīna ietekmi uz sirds veidošanās molekulārajiem mehānismiem. Kopā ar kolēģiem izveidojusi cilmes šūnu pētniecības virzienu Latvijā, kā arī piedalījies Paula Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas Šūnu Transplantācijas centra izveidē. Šobrīd pievērsusies krūts vēža pētniecībai. Stažējusies Vācijā, ASV un citur Eiropā. Zināšanas labprāt nodod jauniešiem gan braucot uz skolām, gan vadot lekcijas skolnieku nometnē "Alfa". 10 gadus bijusi Latvijas Skolēnu Zinātniski pētniecisko darbu konkursa valsts kārtas vadītāja bioloģijā un žūrijā, kas atlasīja skolēnus uz

Eiropas konkursiem. Inese labprāt sadarbojas arī ar citiem pētniecības lauku pārstāvjiem. Kad darbojās LU, bija iesaistījusies kopprojektā ar RTU un RSU stomatologiem par biomateriāliem, šūnām un kaulu dzižšanu. Ir arī publikācijas kopā ar materiālzinātniekiem.

Maija Dambrova – Latvijas Organiskās sintēzes institūta Farmaceutiskās farmakoloģijas laboratorijas vadošā pētniece, Rīgas Stradiņa universitātes Farmācijas fakultātes profesore, Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmiķe doktora grāds farmaceutiskajās biozinātnēs. Doktora disertācija aizstāvēta Upsalā, Zviedrijā. Maijas vadītā laboratorija devusi vislielāko ieguldījumu Latvijas pazīstamākās eksportpreces – mildronāta – darbības mehānisma izpētē un jaunas zāļu kandidātvielas atklāšanā. Maija kopā ar kolēģiem 6 reizes ir bijusi LZA gada sasnieguma balvas laureāte. Maija Dambrova ir vaduguns - stabila, pārliecināta un prasīga. Latvijas patriote. Maijas vadībā, varbūt ne vienmēr sastopot sapratni no vecākajiem kolēģiem, darbā ieviestas progresīvas darba metodes un zinātnisko rakstu publicēšanas kultūra starptautiskos izdevumos, kas 2000. gadu sākumā Latvijā vēl nebija izplatīta, lai gan pašsaprotama Eiropā. Viņas piemērs parāda, ka Latvijā ne tikai var rasties spilgti zinātniski talanti, bet ir iespējams arī izcili vadīt zinātnes procesus. Arī veidot mērķtiecīgu un motivētu komandu. Maijas vadībā izstrādātas 7 zinātņu doktora disertācijas.

Sandis Spolītis – Rīgas Tehniskās Universitātes, Elektronikas un Telekomunikāciju fakultātes Telekomunikāciju institūta asociētais profesors un Šķiedru optisko pārraides sistēmu zinātniskās pētniecības laboratorijas vadītājs. Inženierzinātņu doktora grāds elektronikas un telekomunikāciju nozarē. Pašlaik strādā pie pētījuma, kas ir veltīts jauna tipa šķiedru optisko datu pārraides sistēmu izstrādei piekļuves tīklu līmenī. Šī topošā tehnoloģija spēs nodrošināt augstākus datu pārraides ātrumus izmantojot jau esošās sakaru sistēmas komponentes ar ierobežotiem darbības parametriem, kuras savādāk būtu jānomaina pret jaunām. Tādā veidā, elektronisko sakaru komersantiem tiks piedāvāts ilgtspējīgāks un videi draudzīgāks datu pārraides risinājums. Jaunā tehnoloģija būs pilnībā saderīga ar piektās paaudzes (5G) mobilo sakaru tīkliem un lietu interneta (IoT) infrastruktūru. Viņa sasniegtais ikvienam parāda, ka ar spēcīgām zināšanām un neatlaidīgu darbu iespējams panākt itin visu. Par pētījumiem šajā jomā Sandis divas reizes saņēmis prestižo Vernera fon Sīmensa Izcilības balvu. Jaunais un enerģiskais pētnieks brīvajos brīžos atrod laiku arī ceļojumiem, fotografēšanai un riteņbraukšanai.

Anda Laķe – Latvijas Kultūras akadēmijas profesore, Zinātniskās pētniecības centra vadītāja un vadošā pētniece, doktora grāds socioloģijā. Andu vada zinātniska kaislība – viņa tiecas pēc zinātniskās izcilības, un aicina līdzī arī ceļabiedrus – studentus, jaunos zinātniekus, kolēģus. Anda ir ierosinājusi neskaitāmas pētnieciskas idejas un iniciatīvas, ar entuziasmu un enerģiju atbalsta un rosina citus. Anda pašlaik strādā pie pētījumiem par iedzīvotāju iesaisti kultūras mantojuma saglabāšanā, piedaloties gan Valsts pētījumu programmā “Habitus”, gan starptautiskā pētījumu projektā CoHere, gan vietēja mēroga projektos. Vairāki pēdējo gadu pētījumi vērsti uz Dziesmu un deju svētku tradīcijas kultūras, sociālo, ekonomisko, tehnoloģisko un politisko aspektu izpēti, svētku tradīcijas attīstības salīdzinājumu Latvijā, Lietuvā un Igaunijā. Viņas vadībā norisinājušies neskaitāmi kultūras nozares pētījumi par kultūras patēriņu, par VKKF, par radošajām industrijām un kultūrpolitiku. Anda ne tikai veic aktīvu pētniecības darbu, bet daudz laika un enerģijas velta, lai stāstītu par pētījumu rezultātiem citiem. Tādus cilvēkus mēdz saukt par vadugunīm, jo šajā skrējienā viņa atrod laiku iedvesmot tos, kas vēl mācās. Kā saka Andas studente: „Tu kā students no malas skaties, ko viņi, lielie pētnieki dara, un jūties maziņš lielās zinātnes priekšā. Un tad attopies, ka Anda tevi ievilkusi tajā un palīdzējusi kļūt jau mazliet lielākam.”

Jānis Liepiņš – Latvijas Universitātes Mikrobioloģijas un Biotehnoloģijas institūta vadošais pētnieks, doktora grāds bioloģijā. Vada raugu barošanās fizioloģijas laboratoriju. Jānis pēta ģenētiskā materiāla DNS uzbūves pamatvienības – adenīna sintēzi un tās traucējumus. Ir zināms, ka

brīvi dzīvojošie organismi sintezē adenīnu paši, bet parazitiskie – izmanto saimniekorganisma šūnu sintezēto adenīnu. Maizes raugu var izmantot kā modeli, lai noskaidrotu vides apstākļus, kad adenīna sintēzes zudums (piemēram, mutācijas adenīna sintēzes ceļa gēnos) paaugstina organisma izdzīvotību. Pētījuma rezultāti dos iespēju definēt jaunus zāļu mērķus noteiktām šūnām/organismiem (vēža šūnām, parazītiem), lai efektīvi traucētu to adenīna vielmaiņu un samazinātu to izdzīvotību.

Jānis aktīvi popularizē bioloģijas sasniegumus. Orientējas kultūras norisēs. Ir piedalījies mākslas projektos kopā ar Gintu Gabrānu, Voldemāru Johansonu, Aināru Kamoliņu, RIXC. Kopš 2009. gada viņš nodarbojas ar bioloģijas olimpiādes rīkošanu Latvijā un skolēnu gatavošanu starptautiskajai bioloģijas olimpiādei. Jānis 2005. gadā bija viens no Latvijas Jauno zinātnieku apvienības dibinātājiem. Pašreiz vienīgais no dibinātājiem, kurš joprojām aktīvi piedalās apvienības darbā; Jānis ar kolēģiem apspriež zinātnes likumdošanas iniciatīvas un ierosina nepieciešamos labojumus.

Imanta Ziedoņa fonds “Viegli” apbalvojumu “Laiks Ziedonim” izveidojis 2014. gadā, lai iedvesmotu, novērtētu un cildinātu jaunradi, kā arī dzejniekam Imantam Ziedonim svarīgās vērtības – izcilību, degsmi, sūtību, stāju, veiksmi un savpatību, kas jau trešo gadu tiek meklētas ikviena pretendenta personībās. Tā ir iespēja ikvienam pamanīt un izcelt kādu savu novadnieku, darba devēju, kolēģi vai aktīvu jaunieti.

Arī šogad apbalvojums tiks pasniegts piecās nominācijās.

Apbalvojuma sadarbības partneri – Latvijas Televīzija, Latvijas Radio, ziņu portāls Delfi, žurnāls Sestdiena un draugiem.lv. Apbalvojumu organizē Imanta Ziedoņa fonds “Viegli” sadarbībā ar Liepājas pilsētu, atbalsta apdrošināšanas sabiedrība ERGO, koncertzāle “Lielais dzintars” un Valsts Kultūrkapitāla fonds.

Par Imanta Ziedoņa fondu „Viegli”

Imanta Ziedoņa fonds „Viegli” dibināts 2010. gada pavasarī, lai īstenotu fonda patronam – dzejniekam Imantam Ziedonim tuvu misiju: „Latvija ir brīnumskaista zeme, bet skaistajam jāpalīdz parādīties”. Fonda mērķis ir atbalstīt un veicināt jaunradi Latvijā, veicinot Imanta Ziedoņa ideju īstenošanos un vērtību turpināšanos, atbalstot radošas, neparastas idejas un, veidojot sabiedriskus projektus, kas atklāj Latvijas skaistumu.

Papildu informācijai:

Dace Zariņa

Imanta Ziedoņa muzeja vadītāja

Tālr.: 29252028

e-pasts: dace.zarina@ziedonamuzejs.lv

www.laiksziedonim.lv/apbalvojums

<https://www.facebook.com/fondsViegli/>